Centre Number			Candidate Number		
Surname					
Other Names					
Candidate Signature					

Δ	Q	Δ	
/4			

General Certificate of Education Advanced Level Examination June 2015

Panjabi PANJ2

For Examiner's Use		
Examiner's Initials		
Section	Mark	
1		
2		
3		
TOTAL		

Unit 2 Reading and Writing

Monday 22 June 2015 9.00 am to 12 noon

For this paper you must have:

• the essay questions for Section 3 on an insert (enclosed).

Time allowed

• 3 hours

Instructions

- Use black ink or black ball-point pen.
- Fill in the boxes at the top of this page.
- Answer all questions in Sections 1 and 2 and two questions from Section 3. In Section 3 you must not answer both questions on the same topic.
- You must answer the questions in the spaces provided. Do not write outside the box around each page or on blank pages.
- Answer in Panjabi.
- Do all rough work in this book. Cross through any work you do not want to be marked.

Information

- The marks for questions are shown in brackets.
- The maximum mark for this paper is 100.
- You must **not** use a dictionary.
- If you need extra paper, use the Additional Answer Sheets.
- This unit is divided into three sections.

Section 1 20 marks

Section 2 20 marks

Section 3 60 marks

Advice for Section 3

- You are strongly advised to write a plan before beginning each answer.
- To obtain high marks you must give details and facts and express your own opinions/draw your own conclusions. At all times you should explain and justify your answers.

Question 1 (a)

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵਾਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। ਹਰ ਉੱਤਰ ਪੂਰੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਨੁਕੂਲ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚਾਦਰ ਦੇਖ ਕੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰੋ

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਖਰਚੀਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਲੋੜ ਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਛੂਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦਿਨ ਪਰ ਦਿਨ ਲੰਬੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਪਦਾਰਥਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌਣਾ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਾਇਜ਼-ਨਾਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਬਨਾਉਟੀ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਕੱਪੜੇ, ਜੁੱਤੀਆਂ, ਬੈਗ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਤੇ ਆਏ ਦਿਨ ਮਹਿੰਗੀ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸਿਰਫ ਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੇਹਿਸਾਬ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਮੌਤ ਦੇ ਭੋਗ, ਕਿਰਿਆ ਕਰਮ ਦੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ, ਤਾਂ ਹੀ ਹਰ ਇੱਕ ਦਾ ਜੀਵਨ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਿਖਾਵੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਵਿੱਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਧਾਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

1 (a) (i)	ਵਾਰਤਾ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਲੇਖਕ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?	[2 marks]
1 (a) (ii)	ਵਾਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ? ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੋ।	[2 marks]
1 (a) (iii)	ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਖਰਚੀਲੇਪਨ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੋ।	[2 marks]
1 (a) (iv)	ਘਰੇਲੂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚਣ ਪਿੱਛੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੋ।	ਹਨ ? ਦੋ [2 marks]
1 (a) (v)	ਜੀਵਨ ਸੁਖੀ ਬਿਤਾਉਣ ਲਈ ਵਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ? ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੋ।	[2 marks]

Question 1(b)

ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਵਾਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਰਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦਿਓ।

ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ, ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤੇ ਸਭ ਘਟਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਸਲ ਰਖਵਾਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵੀ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹਾਂ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਠਾਠ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹਲਵਾਈ ਆਉਣੇ, ਭੱਠੀਆਂ ਤਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਲੱਡੂਆਂ ਦੀ ਚਾਸ਼ਣੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੱਕ ਖਿੰਡ ਜਾਣੀ। ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਾਹਾ ਧਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਸਾਂਝਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਨੇ ਦਬੋਚ ਲਏ। ਕਿਹੜਾ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ, ਮੈਦੇ, ਵੇਸਣ ਲਿਆਉਂਦਾ ਫਿਰੇ! ਦੁਨੀਆ 'ਰੈਡੀਮੇਡ ਕਲਚਰ' ਵੱਲ ਹੀ ਹੋ ਤੁਰੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੌਰਵਮਈ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਡੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸ਼ਗਨ ਖਤਮ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀਆਂ ਸਿੱਠਣੀਆਂ, ਛੰਦ, ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਡੋਲੀ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਜਾਗੋ ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਗਆਚਣ ਲੱਗੇ। ਘੋੜੀਆਂ ਤੇ ਸਹਾਗ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਪਰ ਇਸ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਫਿੱਕੇ ਅਤੇ ਬੇਰੰਗ ਵਿਆਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੁੜ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਵਿਆਹਾਂ ਵੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਆਹ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਕਾਰਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਰਚਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਕੱਠ ਵੱਡੇ ਹੋਟਲਾਂ ਜਾਂ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸ਼ਾਮਿਆਨਿਆਂ ਥੱਲੇ ਜਾਗੋ ਦੇ ਗੀਤ, ਘੋੜੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਹਾਗ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ, ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਮਹਿੰਦੀਆਂ ਲਗਵਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਲ ਅਤੇ ਬਰਾਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਇੰਜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੋਣ। ਪਿੰਡ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

	ਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਵਾਰਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ । ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਵਾਕ ਸਾਹਮਕੇ ਈ 'ਠ', ਗਲਤ ਲਈ 'ਗ' ਅਤੇ ਜੇ ਵਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ '?' ਲਿਖੋ ।	ਬਣੇ ਖਾਨੇ
1 (b) (i)	ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਕਰਨੇ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।	
		[1 mark]
1 (b) (ii)	ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਪਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।	
		[1 mark]
1 (b) (iii)	ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਲਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਘਰ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।	
		[1 mark]
1 (b) (iv)	ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ।	
		[1 mark]
1 (b) (v)	ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ।	
		[1 mark]

Question 1(c)

ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ

ਵਾਰਤਾ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੇ ਵਾਕ ਪੜ੍ਹੋ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਠੀਕ ਵਾਕ ਦਾ ਨੰਬਰ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

ਉਦਾਹਰਣ: ਪੰਜਾਬ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿੱਚ

5

1 (c) (i) ਪੁਰਾਣੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਠਿਆਈ ਬਣਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੋਂ

[1 mark]

1 (c) (ii) ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਅਮੀਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ

[1 mark]

1 (c) (iii)

ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ

[1 mark]

1 (c) (iv)

ਹੁਣ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ

[1 mark]

1 (c) (v)

ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ

[1 mark]

	ਦੂਜਾ ਭਾਗ
2	ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਨੀ ਬੜੀ ਔਖੀ ਹੈ ।
3	ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਆਹ ਹੈ ।
4	ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਮੀਰ ਹੋ ਗਏ ਲਗਦੇ ਹਨ।
5	ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਸਮਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ।
6	ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਤੰਬੂਆਂ ਥੱਲੇ ਰੌਣਕ ਲਗਦੀ ਹੈ।
8	ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।
9	ਛੱਡ ਕੇ ਬਣਾਉਟੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਪਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ।
10	ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
11	ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
12	ਸਭ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਨੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

Please note: Numbers 1 and 7 do not appear in the above grid.

20

Question 2

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵਾਰਤਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਉਲਥਾ ਕਰੋ :

New technologies are changing our world and lifestyles day by day. Inventions such as mobile phones, computers and the internet have made our lives easier. However, some of these inventions have become controversial in society. Television is the most controversial.

Television has been an important means of communication for many years. Through television, people can watch historical and current events in their homes. Television can also be one of the best teaching tools for children and adults. Many television programmes are informative and educational. These types of programme can teach our children moral values, as well as social traditions.

But there are also disadvantages to television. One of the most serious disadvantages is that television can interfere with relationships between people in real life. Some people spend too much time watching popular programmes and films. This has a bad effect on some people and they can forget about their daily duties and can stop socialising with each other.

[20	marks]

Writing

See the Insert for the questions.

For Essay 1, write the number of the question you have chosen in the box below, eg **3 (a)**.

Go to page 16 to write your answer to Essay 2.

If you need extra space to write your answer to Essay 1, you must use an Additional Answer Sheet, clearly indicating the question number you are answering.

You must not write an answer to Essay 2 in the space provided for Essay 1.

ESSAY 1

Writing

See the Insert for the questions.

For Essay 2, write the number of the question you have chosen in the box below, eg **4** (a). If you need extra space to write your answer to Essay 2, you must use an Additional Answer Sheet, clearly indicating the question number you are answering.

You must not write an answer to Essay 2 in the space provided for Essay 1.

ESSAY 2

END OF QUESTIONS

60

